

Schone dieren ... voor veilig vlees

1. Waarom schone dieren produceren?
2. Hoe kunnen schone dieren voortgebracht worden?
 - 2.1 Het rantsoen
 - 2.2 Huisvesting
 - 2.3 Diergezondheid
 - 2.4 Reinigen van de dieren
3. Gedeelde verantwoordelijkheid.
 - 3.1 Veehouderij
 - 3.2 Vervoer
 - 3.3 Veehandel
 - 3.4 Slachthuis
4. Zijn de dieren aanvaardbaar voor de slacht ?
5. Tot slot

Schone dieren ... voor veilig vlees

1. Waarom schone dieren produceren?

In de ingewanden, in de uitwerpselen en op de vacht van gezonde dieren kunnen verschillende mogelijk schadelijke organismen voorkomen. Deze organismen, zoals bijvoorbeeld *E. coli* en in het bijzonder *E. coli O157:H7*, *Salmonella* en *Campylobacter*, kunnen voedselinfecties veroorzaken bij de mens.

Dieren die drager zijn van schadelijke organismen vertonen niet noodzakelijk ziektekenen. Louter op basis van het uitzicht van de dieren kan geen onderscheid worden gemaakt tussen dieren die dragers zijn van schadelijke organismen en dieren die geen dragers zijn.

De huid in het algemeen en de met mest bezoedelde huid in het bijzonder is een mogelijke bron van contaminatie van het karkas tijdens het slachtproces. Hoe natter en hoe vuiler de huid van het dier, hoe groter het risico op karkascontaminatie en hoe groter het risico voor de menselijke gezondheid.

Omdat afgaande op het uitzicht van de dieren niet kan worden uitgemaakt of zij wel of geen drager zijn van schadelijke organismen, is het belangrijk dat erop wordt toegezien dat de dieren zo schoon en zo droog mogelijk voor de slacht worden aangeboden.

Het ter slachting aanbieden van dieren met een huid in aanvaardbare staat, kortom van schone dieren, draagt bij tot de productie van veilig vlees en zal op die manier ook een gunstige invloed hebben op het consumentenvertrouwen in de vleesproductie.

2. Hoe kunnen schone dieren voortgebracht worden?

Hoewel het niet steeds eenvoudig zal zijn, bijvoorbeeld door weersinvloeden, om er voor te zorgen dat dieren volledig vrij zijn van bezoedeling, zal het toepassen van een aantal maatregelen in grote mate kunnen bijdragen tot het ter slachting aanbieden van schone dieren.

2.1 Het rantsoen

De aard van het voeder heeft een duidelijke invloed op de reinheid van de dieren. Rantsoenen gebaseerd op voeders met een laag drogestofgehalte zullen aanleiding geven tot de productie van grote hoeveelheden natte mest. Voeders die structuur aanbrengen verhogen de vastheid van de mest. Voorbeelden vindt u in de onderstaande tabel.

Tabel: voorbeelden van voeders

Structuur aanbrengers > vaste mest.	Niet-structuur aanbrengers > natte mest.
Maïskuil	Voederbieten en bietproducten

Stro	Aardappelen en aardappelproducten
Vezelrijk voeder	Jong gras of voordroogkuil
	Krachtvoeder

Overmatige inname van mineralen en zout verhoogt het risico op bezoedeling van de huid als gevolg van milde diarree en een verhoogde urineproductie. Plotse wijzigingen in het rantsoen kunnen leiden tot verstoringen in de spijsvertering en diarree.

Preventieve maatregelen:

- *De dieren zo veel mogelijk toegang geven tot stro of ander vezelrijk voeder. Een andere mogelijkheid is stro, hooi of andere geschikte vezels toevoegen aan het rantsoen gedurende 2 weken voor het slachten.*
- *Wijzigingen in het rantsoen steeds geleidelijk doorvoeren.*
- *Overmatige inname van mineralen en zout (bijvoorbeeld via likstenen) vermijden door onbeperkte toegang te voorkomen.*

2.2 Huisvesting

Slechte huisvestingsomstandigheden dragen in belangrijke mate bij tot de bevuilding van de dieren.

Preventieve maatregelen:

- *Het ontwerp en de constructie van de huisvesting moeten voorzien in voldoende ruimte, voldoende ventilatie, een adequate helling van de vloeren en afvoervoorzieningen, droge ligplaatsen voor de dieren en goed geconstrueerde voeder- en drinkwatervoorzieningen (zodat morsen en concentratie van mest in de omgeving worden vermeden).*
- *Strooisel voorzien voor de dieren.*
- *Onderhoud van de huisvesting, bijvoorbeeld om het lekken van daken te voorkomen.*
- *Toepassen van correcte stal- en weidebezetting.*
- *Af en toe verplaatsen van voederbakken op de weide om overmatige moddervorming rond de voederbakken te beperken.*

2.3 Diergezondheid

Elke aandoening of omstandigheid die aanleiding geeft tot diarree verhoogt het risico op bevuilding van de dieren. Bovendien zijn gestresseerde of verzwakte dieren gevoeliger voor infecties met schadelijke organismen, waarvan sommige aanleiding kunnen geven tot voedselinfecties bij de mens.

Preventieve maatregelen:

- *Verstrekken van een evenwichtig rantsoen.*
- *Wijzigingen in het rantsoen steeds geleidelijk doorvoeren.*
- *Onbeperkte toegang verstrekken tot water.*

- *Dieren rustig behandelen en ze niet blootstellen aan onnodige stress.*
- *Vermijden van infecties door het toepassen van goede hygiënepraktijken.*
- *Adequate antiparasitaire behandeling en huisvesting om diarree te voorkomen die veroorzaakt wordt door parasieten van het maagdarmkanaal.*
- *Zieke dieren afzonderen in geschikte omstandigheden en, indien nodig, een beroep doen op een diergeneeskundige hulp.*

2.4 Reinigen van de dieren

In de eerste plaats dient vermeden te worden dat dieren erg vuil worden, want het reinigen van dieren voor het vervoer naar het slachthuis is moeilijk. Als het nodig is om de dieren voor het transport naar het slachthuis te reinigen, dient de nodige voorzichtigheid aan de dag gelegd te worden om verwonding van zowel de veehouder als het dier te vermijden.

Preventieve maatregelen:

- *Scheren van de rug en delen van de dijnen vermindert zweten en de kans op een natte, vuile vacht.*
- *Verzorgen van de staarten kan de verspreiding van bezoedeling verminderen.*
- *Installatie van systemen in de stal of op de weide (bijvoorbeeld borstels) die de dieren kunnen gebruiken om zich schoon te wrijven.*
- *Wassen van dieren, maar vermijd het wassen net voor het transport naar het slachthuis. De huid moet immers zo droog mogelijk zijn wanneer de dieren worden geladen.*
- *Start met het knippen/scheren van de dieren op een schone plaats op de rug om het dier te laten wennen aan het gevoel en het geluid van de schaar/het scheerapparaat, vooraleer over te gaan naar de bevuilde gebieden.*
- *Knippen/scheren van de dieren kan een oplossing zijn voor het verwijderen van overmatig vuil. Dit is in feite een corrigerende actie die beter voorkomen wordt door tijdig andere maatregelen te nemen op bv. het vlak van het rantsoen, de huisvesting en de diergezondheid.*

3. Gedeelde verantwoordelijkheid.

In de Europese reglementering, met name in de verordeningen van het zogenaamde hygiënepakket, zijn bepalingen opgenomen m.b.t. de reinheid van de dieren bij de veehouders¹, de reinheid tijdens het transport¹, de procedures waarover de slachthuizen moeten beschikken om te garanderen dat de dieren schoon zijn² en het toezicht van de overheid hierop³.

Om goede huidcondities te realiseren, moeten immers maatregelen genomen worden op verschillende niveaus. Zowel de veehouder, de transporteur, de veehandelaar als de

¹ Verordening (EG) nr. 852/2004

² Verordening (EG) nr. 853/2004

³ Verordening (EG) nr. 854/2004

slachthuisexploitant dragen een verantwoordelijkheid. De beroepsverenigingen van al deze operatoren hebben een protocol opgesteld om de verantwoordelijkheden beter te kunnen toewijzen.

3.1 Veehouderij

Het produceren van schone dieren kan gerealiseerd worden door op verschillende vlakken maatregelen te nemen: het rantsoen, de huisvesting en de gezondheid van de dieren. Opstallen van de dieren gedurende een week voor het slachten kan overwogen worden om deze maatregelen efficiënter te kunnen toepassen. Als deze maatregelen onvoldoende effect zouden hebben (bv. door weersinvloeden) kan overgegaan worden tot het reinigen van de dieren.

3.2 Vervoer

De vervoersomstandigheden hebben een invloed op de reinheid van de dieren. De reinheid van de dieren zal afnemen naarmate de transportduur en afstand toenemen.

Preventieve maatregelen:

- *Gebruik van goed geventileerde vervoermiddelen die bestand zijn tegen weersinvloeden.*
- *Laden van droge en schone dieren.*
- *Toepassen van een correcte beladingsdichtheid.*
- *Droog houden van de dieren bij het lossen.*
- *Reinigen en ontsmetten van de vervoermiddelen na elk transport.*

3.3 Veehandel

Bij het aankopen van dieren, zowel in de stal als op de markt, dient de nodige aandacht te worden geschonken aan de reinheid van de dieren.

3.4 Slachthuis

Om het risico op karkasbezoedeling zo klein mogelijk te houden, mag het slachthuis alleen dieren slachten die voldoende schoon zijn.

Preventieve maatregelen:

- *De aanvaarding van de aangevoerde dieren beschouwen als minstens een punt van aandacht in het HACCP-plan.*
- *Zorgen voor geschikte stallen met goede afvoervoorzieningen en voldoende ventilatie. De stallen moeten gemakkelijk kunnen worden gereinigd en gedesinfecteerd.*
- *Reinigen van de dieren: bijscheren (voor of na de keling, maar vóór het onthuiden), wassen en drogen*
- *Logistiek slachten van de dieren in functie van hun vachtconditie.*

- *Toepassing van goede hygiënepraktijken bij het onthuiden en eviscereren.*
- *Op de slachtlijn geen gebruik maken van water voor de verwijdering van visueel waarneembare bezoedeling. Alleen wegsnijden is aanvaardbaar.*

4. Zijn de dieren aanvaardbaar voor de slacht ?

Op basis van de staat van de huid worden de dieren ingedeeld in één van de volgende 3 categorieën:

- categorie 1: schoon en droog tot licht vuil. Deze dieren zijn zonder meer aanvaardbaar voor slachting.
- categorie 2: vuil. Maatregelen zijn nodig vooraleer over te gaan tot slachting van de dieren.
- categorie 3: zeer vuil. Uitgebreide maatregelen zijn nodig vooraleer over te gaan tot slachting van de dieren.

De indeling in categorieën gebeurt door het beoordelen van de volgende 3 aspecten van de huid:

1. de lokalisatie van de bevuilding
2. de mate van bevuilding
3. de vochtigheidsgraad van de vacht/huid.

Indien dieren in het slachthuis in categorie 2 of 3 worden geklasseerd, zal de veehouder hierover geïnformeerd worden. Het aanvoeren en op het slachthuis aanvaarden van dieren uit categorie 3 zou tegen uiterlijk 31.12.2007 volledig moeten worden stopgezet.

Ter illustratie, vindt u voorbeeldfoto's van een dier uit elke categorie.

Categorie 1.

Categorie 2.

Categorie 3.

5. Tot slot

Alle partijen, zowel de veehouder en/of de vervoerder en/of de veehandelaar, hebben er alle belang bij om de dieren zo rein als mogelijk aan te bieden voor het transport of het slachten. Het slachthuis zal zijn verantwoordelijkheid moeten nemen indien het onvoldoende propere dieren ter slachting aanvaardt. Dit betekent dat voor dergelijke dieren bijzondere maatregelen genomen moeten worden bij het slachten (verlaagd ritme, bijkomende behandelingen, slachten op het einde van de slachtdag) die ongetwijfeld aanleiding kunnen geven tot bijkomende kosten, wat in niemands voordeel is.